

Biblioteka. Kelias. 100

**Kėdainių Mikalojaus Daukšos viešosios
bibliotekos istorijos apžvalga**
D. 1: 1920 - 1972

**Kėdainių Mikalojaus
Daukšos viešoji
biblioteka. 2020 m.
(Nuotr. viršuje)**

**Kėdainių Mikalojaus
Daukšos viešosios
bibliotekos vaikų ir
jaunimo skyrius. 2020 m.
(Nuotr. apačioje)**

2020 m. Kėdainių rajono savivaldybės Mikalojaus Daukšos viešajai bibliotekai sukančiai 100 metų. Bibliotekos 100-metis – geras laikas prisiminti praeitį, apmąstyti dabartį, pasvajoti apie ateitį.

1919 m. Kėdainiuose susikūrusi savivaldybė, reikalaujant Kėdainių miesto visuomenei, ėmė rūpintis bibliotekos atidarymu. Vienas pagrindinių Kėdainių miesto bibliotekos įkūrimo iniciatorių buvo Vladas Rybelis, nuo 1919 m. dirbęs Kėdainių apskrities savivaldybės pirmininku. V. Rybelis su pradžios mokyklos mokytoju L. Cibulskiu iš miesto inteligenčijos surinko knygų bei pačioje savivaldybėje paskyrė kambarį. Tame pačiame kambaryste buvo ir muziejaus užuomazga. Knygos bibliotekai buvo kaupiamos 5 metus.

Pirmaoji bibliotekininkė, pradėjusi dirbti 1925 m., buvo gimnazijos penktos klasės mokinė Jadvyga Laucytė (1906 m. – 1989 m.), išdirbusi bibliotekoje iki 1950 m.

1926 m. vasario 26 d. laikraščio „Kėdainių garsas“ pirmame puslapyje skaitome: „Kėdainių Apskrities Savivaldybės Vieša skaitykla, knygynas ir muziejus jau veikia. Galima gauti paskaityti visus Lietuvoje esančius laikraščius ir žurnalus, o taipgi knygų lietuvių ir rusų kalbomis.“

Plačiau bibliotekos įsteigimas aprašytas tik 1934 m. laikraštyje „Savivaldybė“.

Kėdainiečių poreikiai knygoms augo, o savivaldybė negalejo skirti pakankamai lėšų knygų įsigijimui ir periodikos užsakymui. Pašlijus savivaldybės finansinei padėčiai, 1934 m. spalio 27 d. Kėdainių miesto burmistras Kultūros departamento direktoriui rašė, kad surenkant mažiau mokesčių, savivaldybė nebegalėti išlaikyti viešos skaityklos ir knygyno, tad priversta nuo 1935 m. sausio 1 d. juos likviduoti.

**Pirmaoji bibliotekos
vedėja Jadvyga Laucytė -
gimnazijos penktos
klasės mokinė (dešinėje).
(Nuotr. iš Kėdainių Mikalojaus
Daukšos viešosios bibliotekos
kraštotoyros fondo)**

Jadvyga Laucytė –
Vytauto Didžiojo
universiteto studentė.
1931 m.

(Nuotr. iš Kėdainių Mikalojaus
Daukšos viešosios bibliotekos
kraštotoyros fondo)

Potvynis Kėdainiuose.
Didžiosios Rinkos
aikštė, iki I Pasaulinio
karo. XX a. aštuntame
dešimtmetyje šiuose
pastatuose įsikūrė
Kėdainių Mikalojaus
Daukšos viešoji
biblioteka.

(Nuotr. iš Kėdainių krašto
muziejaus fondų)

Rašte pabrėžiama, kad tokia kultūrinė įstaiga Kėdainiuose labai reikalinga ir prašoma esamoje skaityklos ir knygyno bazėje išteigtį Centralinio knygyno skyrių, o savivaldybė pasirūpins patalpa, kuru ir šviesa. Po ilgų susirašinėjimų 1935 m. spalio 1 d. biblioteka, pavadinta Centralinio Valstybinio knygyno skyriumi, perkeliama į privatų namą Josvainių gatvėje, kiek vėliau - į naują toje pačioje Josvainių gatvėje esantį namą, pažymėtą 40-uoju numeriu. Šiame name bibliotekai paskiriami du kambariai, o muziejaus eksponatai išdėstomi atskirame trečiajame kambariye. Biblioteka priskiriamā prie II eilės bibliotekų. Bibliotekos vedėja palikta Jadviga Laucytė. 1936 m. pradžioje Kėdainių bibliotekos knygų fonde - 2300 egz. Biblioteka gaudavo visus respublikoje leidžiamus dienraščius.

1939 m. visoje Kėdainių apskrityje veikė 6 bibliotekos valsčių centruose. Apie esamą padėtį dar 1936 m. korespondentas L. Stapsinskas rašė: „Bibliotekų trūkumas mūsų tautos kultūriniaime gyvenime sudaro labai didelę spragą, kuri gerai jaučiama, o bibliotekos kultūrinė įtaka kai kuriais atžvilgiais gali būti net platesnė nei mokyklos“.

1940 m. birželio mėnesį SSRS okupavo Lietuvą. Nuo pirmųjų okupacijos dienų komunistai bei komjaunimas kišosi į kultūros – taip pat ir bibliotekų – veiklą: keitė bibliotekų vedėjus, „valė“ bibliotekų fondus. Visos respublikos pertvarkymai palietė ir Kėdainių biblioteką.

Lietuvoje viena okupacija keitė kitą. Po antrojo pasaulinio karo, vykstant lietuvių tautos pasipriešinimui naujai okupantei – Sovietų Sajungai – vienas iš pagrindinių tuometinės valdžios veiklos barų buvo ideologinis darbas. 1948 m. Kėdainių apskrityje veikė 38 klubai-skaityklos, 13 bibliotekų ir vienas muziejus. Bibliotekos buvo išteigtos visuose apskrities valsčiuose, o klubai-skaityklos – daugelyje kaimų. Klubai-skaityklos turėjo būti aprūpinti knygomis ir periodika, tačiau knygų trūko, o periodika buvo persisunkusi ideologija.

Laikraščio „Kėdainių garsas“ 1926 m. vasario 6 d. numerio pirmas puslapis, kuriame paskelbta apie viešos skaityklos, knygyno ir muziejaus atidarymą.

Kėdainių Šaulių
Sąjunga. Antroje eilėje
pirma iš dešinės
Jadvyga Laucytė. 1934
m. (Nuotr. iš Kėdainių
Mikalojaus Daukšos viešosios
bibliotekos kraštatyros fondo)

Bibliotekos vedėja toliau dirbo Jadviga Laucytė. 1945 m. prie bibliotekos įkurtame klubė-skaitykloje vedėja dirbtį buvo paskirta Z. Ramunienė.

Pokarnio laikotarpio situacija nebuvo palanki Kėdainių bibliotekoms – fondų valymas, literatūros stoka, bibliotekinio darbo tradicijų nutraukimas, perorientavimas dirbtį pagal Sovietų Sąjungos bibliotekų darbo modelį, profesionalių bibliotekininkų stoka – visa tai neigiamai veikė bibliotekų darbą ir patį skaitymą. 1951 m. bibliotekos vedėja pradėjo dirbtį Marija Procevičienė, baigusi vidurinę mokyklą ir 2 mėnesių bibliotekininkų kursus. 1953 m. – 1954 m. bibliotekai vadovavusi Danutė Urbonavičienė, turėjo proftechninį išsilavinimą. 1950 – 1955 m. rajoninėje bibliotekoje pasikeitė net 25 darbuotojai.

1955 m. į Kėdainių rajoninę biblioteką atvyko dirbtį Aldona Jekelaitytė – pirmoji specialistė, baigusi Bibliotekininkystės studijas Vilniaus Valstybiniame Universitete. 1961 m. bibliotekai pradėjus vadovauti Janinai Skvernelienei, sumažėjo darbuotojų kaita, išaugo bibliotekininkų darbo patirtis.

1963 m. rajoninėje bibliotekoje įsteigiamas Abonemento vedėjo etatas. Abonnementui vadovavo Vilniaus bibliotekinio technikumo absolventė Janina Matulienė, bibliotekininkė dirbo Regina Stakniūnienė – dar viena šio technikumo absolventė.

1963 m. už pasiekus darbo rodiklius Kultūros ministerijos darbuotojų profsajungos respublikinis komitetas Kėdainių rajoninę biblioteką apdovanojo diplomu už III-ją vietą respublikoje ir suteikė „Puikaus darbo bibliotekos“ vardą.

Rajoninė biblioteka nuo 1943 metų iki 1972 metų dirbo tose pačiose patalpose Gegužės 1-osios gatvėje (dabar Jonušavos aikštė).

Kėdainiai, Didžiosios
Rinkos aikštė, 1956 m.
XX a. aštuntame
dešimtmetyje šiuose
pastatuose įsikūrė
Kėdainių Mikalojaus
Daukšos viešoji
biblioteka.

(Nuotr. iš Kėdainių krašto
muziejaus fondų).

**Rajoninės bibliotekos
vedėja Janina
Skvernelienė (kairėje)
ir bibliotekos
kilnojamojo fondo
vedėja Pranė
Žemaitienė (dešinėje).
(Nuotr. iš Kėdainių
Mikalojaus Daukšos
viešosios bibliotekos
kraštotoyros fondo)**

Rajoninės bibliotekos
skaityklos vedėja
Agota Juškienė.

(Nuotr. iš Kėdainių Mikalojaus
Daukšos viešosios bibliotekos
kraštotoyros fondo)

Literatūra

1. Grigorjevičė V. Kėdainių rajono savivaldybės Mikalojaus Daukšos viešosios bibliotekos istorija. 1920 - 2003: [rankraštis]. Kėdainiai, 93 p.
2. Kėdainių garsas. 1926, vas. 6, p. 1.
3. Knygynas// Savivaldybė, 1934, Nr. 5, p. 17.
4. Matulienė J. Biblioteka atidaryta 1920-aisiais// Amžių santaka, 1990, Nr. 3, p. 1-2.
5. Slapšinskas I. Lietuviškųjų bibliotekų organizacija// Naujoji Romuva, 1936, Nr. 20, p. 450.

Virtualią parodą parengė
Bibliografijos ir informacijos
skyriaus vedėja Virginija Rakevičė

2020 m.